

УДК 378.016:81'243

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-1-386-395

**CHALLENGES OF TIME IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE
BY STUDENTS OF NON-LINGUIST SPECIALTIES
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

**ВИКЛИКИ ЧАСУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ
НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Andrij TURCHYN,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

andrijturchyn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1690-8967>

Андрій ТУРЧИН,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Olexandra KASHUBA,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

lesiakashuba@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5478-2875>

Олександра КАШУБА,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Tetiana KRAVCHUK,

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor

tanchik454@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1396-4573>

Тетяна КРАВЧУК,

кандидат філологічних наук,
доцент

Halyna NAVOLSKA,

Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

navolska9@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4196-0123>

Галина НАВОЛЬСЬКА,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Tetiana KASHUBA,

the third-year student of the
Faculty of Foreign Languages

kashubatania29@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-8071-075X>

Тетяна КАШУБА,

студентка третього курсу
факультету іноземних мов

*Тernopil National Volodymyr
Hnatiuk Pedagogical University,*

*Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,*

*✉ 2, Maksyma Kryvonosa str.,
Тernopil, 46000, Ukraine*

*✉ вул. Максима Кривоноса, 2,
м. Тернопіль, 46000, Україна*

Original manuscript received: March 12, 2023

Revised manuscript accepted: April 08, 2023

ABSTRACT

The article considers the possibilities of using modern information technologies in the process of learning foreign languages by students of non-linguistic majors under different

conditions. Considerable attention is paid to e-learning and identification of problems in higher education institutions. To conduct the research, the authors used the survey method in order to collect and analyze information about the respondents. The collected information expressed the opinion of students regarding learning a foreign language in the process of implementing e-learning, their proper preparation for its use in classes. A survey of students of various faculties of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University demonstrated the following disadvantages: e-learning requires more time than traditional courses due to the use of e-mail or discussion boards; slow internet connection causing many problems for students. At the same time, the results of the conducted research showed that e-learning has its advantages: it helps students to understand their educational materials in foreign language classes by watching online videos with the participation of native speakers; use of personal devices, such as a mobile phone, mp3 player, etc.; allows them to use various computer programs; helps students learn the course (material) and get more information; provides an opportunity to share one's thoughts with one's peers on the forums. The authors consider the views of modern specialists regarding the use of information technologies in teaching foreign languages, and also give their own examples of the implementation of e-learning in the educational process; reveal the practical aspect of using an educational Internet resource in the framework of teaching a foreign language; emphasize the role of the teacher as an individual consultant. In addition, the authors outline further directions for the development and implementation of mixed and e-learning, note the need to develop educational and methodological complexes and update educational programs with elements of mixed learning.

Key words: distance learning, time challenges, mixed learning, information technologies, foreign language, higher education institution, student.

Вступ. Пандемія COVID-19 та війна 2022 року вплинули на всі без винятку сфери суспільного життя, що призвело до переходу закладів вищої освіти на дистанційну форму навчання із використанням різноманітних онлайн платформ з одного боку, а з іншого – перед викладачами постало надважке завдання зберегти увагу студентів та підтримувати постійно їхню мотивацію у вивченні іноземних мов. Освітній процес має відповідати вимогам і соціальним стандартам сьогодення. Оскільки іноземна мова вивчається протягом усього життя, то її викладання також постійно змінюється та розвивається. Багато освітніх процесів перейшло в інший формат, і це викликало необхідність швидкого пристосування до нових умов навчання. Зміни, які відбуваються у закладах вищої освіти, стосуються викладання, організації освітнього процесу, необхідності пошуку нових шляхів навчання іноземної мови та об'єктивного оцінювання знань.

Мета нашого дослідження – розглянути наявні форми електронного навчання та дати характеристику використання особливостей цієї моделі при навчанні та вивченні іноземної мови.

Постановка проблеми. Вплив викликів часу відчула на собі сфера освіти однією з перших. Предметом численних наукових дискусій є проблема мотивації в сучасній педагогіці, формування викладачем позитивної реакції на виклики освітнього процесу, складність підтримки постійного інтересу студентів у навчальній діяльності, стрімкий розвиток технологій. Пріоритетним завданням у закладах вищої освіти України є вивчення іноземних мов та формування конкурентоспроможного фахівця

на ринку праці сьогодення. Тому заклади вищої освіти пропонують студентам різних спеціальностей вивчення кількох іноземних мов. Перед викладачами постало питання застосування в навчанні можливостей використання інноваційно-комунікативних технологій.

Аналіз досліджень. Модель змішаного навчання та шляхи її використання в процесі викладання іноземної мови в закладах вищої освіти описують М. Нікітіна та Є. Костіна. Упровадження електронного навчання та виявлення при цьому проблем у закладах вищої освіти є центральною темою досліджень Я. Сікори, І. Ковалінської, А. Томліної, А. Коломієць; праці С. Березенської, В. Кухаренка, Н. Сиротенко присвячені визначенням методів формування критичного мислення в змішаному навчанні. Способи використання соціальних мереж у процесі навчання іноземної (англійської) як другої мови розглядають, зокрема Г. Сотська, Н. Пазюра. Освітнє середовище нового покоління та його складники обґрунтовує у своєму дослідженні В. Лапінський; В. Кухаренко, К. Бугайчук розглядають теоретичні основи комбінованого навчання і можливості його використання у вищій школі.

Результати та дискусії. Проблема навчання іноземної мови зумовлена специфікою предмета, має свої особливості за сучасних умов та в інформаційно-освітньому середовищі. Необхідно враховувати те, що способи діяльності, які забезпечують засвоєння різних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння), тобто формування умінь, пов'язаних зі спілкуванням, є базовим компонентом змісту навчання іноземних мов, а не основи наукових знань під час дистанційного навчання іноземної мови. Дисципліна «Іноземна мова» вважається загальною, що означає можливість спілкування на будь-які теми залежно від віку, інтересів, уподобань здобувачів освіти. Особливою відмінністю є мовна практика й об'єм навчальних дій, які мають дуже тісний взаємозв'язок. Важливо враховувати названі особливості в організації електронного навчання іноземної мови [4:252].

Рольові ігри, дискусії, проектні роботи, бесіди, методи стимулювання і мотивації навчання, контролю й самоконтролю були пріоритетними методами дистанційного навчання, які використовувалися в навчанні. Найбільш ефективними на перших курсах виявились ті методи, що ґрунтуються на візуальній та слуховій основі; на другому – використання творчих завдань, проблемно-пошукова робота, яка сприяє пізнавальній самостійності та креативності студентів. Ефективними методами вважається також асинхронне та синхронне навчання з використанням аудіо- чи відеозв'язку, перегляд відеоуроків, виконання онлайн-тестів і завдань, спілкування та консультації в чаті.

Поєднання онлайн, традиційного та індивідуального навчання здійснювалося при електронному навчанні іноземних мов. Використовувалися такі форми навчання: консультації (групові та індивідуальні), індивідуальні заняття, самостійна робота, проектна робота, відеоконференції, онлайн-уроки, аудіозаписи. Проводилося онлайн-тестування, для вивчення граматики і лексики використовувалися онлайн-тренажери, фото-, відео- та

аудіоматеріали з YouTube. Викладачі та студенти робили демонстрації екрану, мали можливість одночасно спілкуватися з групою, працювати онлайн із підручником у форматі PDF із малюванням і помітками в ньому, проводити тестові завдання з моментальним результатом, підключатися онлайн до сайтів з тематики уроку. У формі спілкування через аудіоповідомлення відбувався зворотній зв'язок [5].

Особисте спілкування як викладача зі студентами, так і студентів між собою вимагає навчання іноземної мови. Щоб зробити процес навчання максимально зручним, приємним та доступним для всіх учасників освітнього процесу в умовах карантину та війни, щоб підтримувати та підвищувати рівень володіння мовою студентів, викладачі намагаються знайти способи взаємодії з ними. Викладачами дуже активно використовуються багато електронних ресурсів та програм. Зручно скористатися платформою MOODLE, оскільки під час карантину та війни немає можливості особисто контактувати зі студентами. Перевага платформи полягає в тому, що це доцільно для розміщення найрізноманітнішого контенту: завдань, тестів, відео-, аудіо-, текстових матеріалів, новин, оголошень, коментарів та оцінок. Пропустити важливі новини практично неможливо, тому що повідомлення про будь-які вчинені дії надходять і викладачам, і студентам на електронну пошту [7].

Під час вимушеного переходу на дистанційне навчання було апробовано багато інструментів, які продовжують успішно використовуватися в освітньому процесі. Без практики говоріння, безсумнівно, неможливий процес навчання іноземної мови. На допомогу для цього приходять програми для організації відеоконференцій Skype і Zoom. Zoom, однак, має ряд істотних переваг. По-перше, менше проблем виникає зі зв'язком, більш чітке зображення. По-друге, повідомлення можна писати під час групового заняття окремим студентам у чат. Це зручно, коли потрібно повідомити студенту про його помилки. По-третє, незважаючи на те, що обидві програми надають можливість демонструвати свій екран комп'ютера, Zoom дає вибір, яку частину екрану вивести на загальний огляд – тільки один вебсайт, презентацію або документ Microsoft Word, в той час як Skype транслює весь екран загалом. Вирішальне значення має остання відмінність при виборі між двома програмами – Zoom дозволяє розділяти студентів на пари і міні-групи, таким чином, вони опиняються в окремому сесійному залі, не бачать і не чують інших учасників. Організатор конференції може переміщатися між залами і слухати відповіді студентів. Відзначимо, що спілкування в парах і групах у Zoom виявилось набагато комфортнішим, ніж робота в такому ж режимі в групі, тому що в аудиторії завжди є фоновий шум, і студентам буває складно сконцентруватися [6:191].

Із упровадженням електронного навчання особливо гостро постала проблема об'єктивності оцінювання в рамках дисциплін, пов'язаних із вивченням іноземних мов. У першу чергу, через урахування різноманітних компетентностей. Адже перед викладачами іноземних мов постала необхідність оцінювання слухання, говоріння, читання та письма в онлайн

форматі. Неможливість повністю виключити сторонню допомогу по той бік екрану стала при цьому однією із основних труднощів. Відтак, виникла потреба пошуку нових способів комплексного онлайн оцінювання.

Перевіряти навички говоріння або усного мовлення, на думку О. Шум, доволі зручно та ефективно під час дистанційних занять за допомогою будь-яких зручних додатків для відеозв'язку. Платформа Zoom дозволяє розділяти наявних студентів на сесійні зали, тобто пари або підгрупи з метою ефективної роботи над складанням діалогів або для виконання вправ у міні групах, заповнення бланків тощо. У мережі Інтернет сьогодні можна знайти чимало додаткових ресурсів, які дозволяють у своїй базовій версії ефективно оцінити прогрес студентів у різних компетенціях і урізноманітнити одночасно освітній процес. Не вирішеним залишається досі питання затрат часу на підготовку до таких занять, удосконалення навичок викладача при роботі з програмним забезпеченням, а також розроблення завдань та перевірку їх виконання [8:209].

Сучасні електронні освітні ресурси в повній мірі повинні задовольняти потреби електронної форми на всіх його етапах – від отримання здобувачами необхідної навчальної інформації до появи сформованих вмій та навичок. Найбільше розповсюдження серед закладів вищої освіти України отримала платформа дистанційного навчання «Moodle», яка інтегрувалася в навчальну діяльність університетів. Зокрема, в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (ТПНУ) ця система впроваджена з 2010 року і нині представлена в навчальному навантаженні з усіх предметів. Викладачі мають змогу подати навчальні матеріали дистанційно у зручній для них формі, оцінити та прокоментувати роботи студентів. Для всіх навчальних дисциплін, що викладаються на кафедрі, розроблено навчальні курси на базі платформи Moodle відповідно до робочої програми. На прикладі дисципліни «Іноземна мова» можна зазначити, що онлайн курс може включати не тільки матеріал для опрацювання навичок читання та письма. Використання типу модуля «Ресурси» дає можливість викладачу додавати до навчального курсу всі необхідні матеріали для підготовки до практичного заняття, зокрема електронні версії базової рекомендованої літератури, файли з методичними рекомендаціями, веб-сторінки з практичними роботами до занять. Для оцінювання якості знань студентів, поточного та підсумкового контролю викладачі активно використовують тип модуля «Види діяльності», а саме опції «Завдання» та «Тест» у різних модифікаціях. Зокрема, опція «Завдання» дозволяє включити для контролю знань ситуаційні задачі, вирішення яких сприяє розвитку мислення студента, розвиває навички системного підходу до вирішення проблеми. До кожного змістового модуля за посиланням представлено відеозапис лекційних занять, а також прикріплені презентації, які були використані лектором під час заняття. Викладачі кафедри активно працюють над створенням бази відеозаписів алгоритмів розбору ситуаційних завдань до відповідного модуля з відкритим доступом. Одним із пріоритетних завдань

вищої освіти є посилення самостійної діяльності студентів для забезпечення розвитку умінь та навичок самостійного засвоєння знань та вирішення поставлених задач. Тому, важливим завданням викладача є правильна організація самостійної роботи. Для самостійної роботи студентів у підготовці до іспиту на сайті електронного навчання кафедри розміщені авторські навчальні посібники тестових запитань з детальним поясненням правильних відповідей. Система Moodle має механізми зберігання поточних оцінок кожного студента, тому всі результати у вигляді електронних журналів є у відкритому доступі для перегляду на сайті. Звичайно, система має також певні недоліки, які зазвичай спричинені перевантаженням системи. Варто сказати, що в процесі організації дистанційного навчання важливу роль відіграє викладач, який має вільно орієнтуватися в сучасних технологіях освітнього процесу [2:195]. Він повинен забезпечувати зворотній зв'язок зі здобувачами вищої освіти, вчасно оновлювати курс, перевіряти виконані завдання, коментувати оцінки та реагувати на повідомлення студентів. Проте й вони мають бути достатньо вмотивованими на дистанційне навчання [2].

Велика увага приділяється самостійній роботі студентів під час дистанційного навчання, і перед викладачами стоїть завдання організувати її так, щоб кожен день не довелось перевіряти величезну кількість однотипних робіт. Бажано також, щоб система сама перевіряла відповіді, рахувала їх кількість і відображала статистику. Надзвичайно зручно, коли видно список студентів, кількість спроб проходження тесту і відсоток правильних відповідей. Ресурс Class Marker відповідає всім цим вимогам. У ньому створюється група, запрошуються студенти, яким потрібна реєстрація, можна створити тести множинного вибору, відкритої відповіді, есе; застосовувати редагування, давати можливість студентам проходити тести всього один або два чи необмежену кількість разів. Потрібною функцією є відкриття доступу до тесту на певний проміжок часу, що мало б позбавити студента можливості списати на проміжному чи підсумковому тестах з теми, яка вивчається [6:192].

Використовуючи мультимедійні технології для вивчення іноземної мови, студенти повинні використовувати нові стратегії і бути самостійними. Традиційний спосіб вивчення мови зазвичай відбувається за живого спілкування, а за допомогою Інтернет-спілкування дистанційне навчання – це дещо інша система без участі живого контакту. Спілкуватися з носіями мови допомагає людям Інтернет через чати та електронну пошту. Використовуючи Інтернет, студенти фактично піддаються контекстуальному середовищу. Завдяки використанню Інтернету здобувачі вищої освіти немовних спеціальностей можуть зміцнити свої мовленнєві здібності, ознайомитися з різними культурами та сформувати такі навички: слухання, мовлення, читання та письмо. Під час навчання в Інтернеті знижується тривога студентів, посилюється їх упевненість, оскільки відповіді швидко передаються викладачеві. Зі своїми навчальними матеріалами та методами навчання для створення змістовного навчального середовища викладачі

намагаються інтегрувати Інтернет. Важливою частиною спілкування між студентами та викладачами є чати, групи у Telegram чи Viber, які здійснюються через Інтернет, а також покращують навички письма та читання студентів у вивченні іноземної мови [3:13].

Тематичні презентації можна вважати ефективним прийомом удосконалення вивчення іноземної мови. Презентації можна використовувати для різного рівня знань у здобувачів освіти. Такий вид використання навчальної діяльності дозволяє інтенсифікувати засвоєння навчального матеріалу. Вплив презентації відбувається одразу на декілька видів пам'яті: зорову, слухову, емоційну, а подекуди і моторну. Навчальний матеріал представляється наочно та доступно при організації онлайн-заняття з використанням презентації. У процесі виступу студенти мають можливість використовувати ключові слова, кліше, схеми, картинки, таблиці. Це дозволяє побудувати висловлення послідовно, розгорнуто, впевнено і виразно. У процесі навчання загальної іноземної мови використання тематичних презентацій вважається повністю виправданим. Мультимедійні презентації, виконуючи наочно-ілюстративну функцію, можуть бути успішно використані викладачем на будь-яких етапах освітнього процесу: введення та закріплення лексичного і граматичного матеріалу, контролю вивченого матеріалу тощо.

Невід'ємним складником самостійної роботи студентів є створення презентацій, які можуть бути використані при переказі текстів, складанні діалогів, аудіюванні. Розробка та наявність презентацій на занятті сприяє підвищенню інформаційної культури, мотивації та самооцінки студентів. Практика показує високий рівень ефективності використання презентацій за електронного вивчення іноземної мови [4:253].

На концепції викладання та навчання іноземної мови впливають інформаційні технології, що сприяють переходу від навчального середовища, орієнтованого на викладача, до середовища спільного, інтерактивного, орієнтованого на студентів, оскільки викладачі та студенти мають доступ до знань, інструментів та методів. Переміщення центру ваги для використання інформації з інтернету та інших електронних джерел для забезпечення студентів новітніми знаннями, для оновлення університетського викладання з точки зору методології необхідні сьогодні, коли ми наголошуємо на індивідуальному вивченні мови в умовах скорочення кількості годин, підвищення навичок самопідготовки, розширення можливостей навчання, уможливорюється за допомогою модернізації цих процесів, запровадженню дистанційного навчання паралельно із використанням традиційних методів навчання. Технологія дистанційного навчання змушує викладача переосмислити свої методи навчання та оцінювання, якість та ефективність освітнього процесу європейської реінтеграції відповідно до вимог перехідного періоду. Кілька аспектів електронного навчання включатимуть здійснення комплексного навчання, тобто поєднання традиційних та нетрадиційних методів і стратегій. Як інструмент навчального процесу, Інтернет, піднімає його на

значно вищий рівень, ніж у попередні роки. Новітні технології навчання роблять фаворитом серед найефективніших методів навчання: віртуальні заняття на веб-сайті, перевірка знань через інтернет, інтерактивне відео, заняття в режимі реального часу змінюють дистанційне навчання не лише кількісно, а й якісно. Вважається, що фахівці в цій галузі відновлюють свої методи роботи, максимізують потенціал дистанційного навчання [1:185]. Електронне навчання та вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей стає нагальною необхідністю в результаті комплексної взаємодії усіх видів діяльності в реальному часі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Процес упровадження цифрових технологій у систему навчання іноземної мови та зміни, що відбуваються в освітній системі, а особливо в закладах вищої освіти, слід розглядати в контексті трансформацій сучасного світу з урахуванням їх динаміки та викликів часу. Зважаючи на важливість застосування дистанційних засобів навчання, слід зазначити деякі проблемні моменти. Здобувач освіти може стикнутися з відсутністю якісного інтернет зв'язку, що унеможливить отримання знань. Крім того, залишається важливим фактор недостатньої мотивації студентів навчатися самостійно.

Водночас дослідження підтвердило, що електронне навчання має і свої переваги, а саме: допомагає студентам удосконалити мовленнєві навички на заняттях з іноземної мови шляхом перегляду онлайн відео за участі носіїв мови; працювати в індивідуальному темпі завдяки використанню персональних пристроїв (гаджетів); надає можливість ділитись думками на форумах, дозволяє користуватися сучасними комп'ютерними програмами; освоїти розширений курс (додатковий матеріал) та отримати результати тестових завдань онлайн.

Література

1. Бабій О. «Е-освіта» як спосіб впорядкування та вдосконалення процесу викладання іноземних мов. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021)*. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 183–187.

2. Гладких Г. Сучасні засоби дистанційного навчання. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021)*. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 194–197.

3. Гулак В. Особливості дистанційного навчання іноземної мови. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74165> (дата звернення: 16.03.2022).

4. Коваленко А. Дистанційне навчання іноземної мови за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. URL : http://www.apfn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_3/39.pdf (дата звернення: 16.03.2022)

5. Редько В. Особливості дистанційного навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти в умовах карантину. URL : https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2243/#:~:text=%D0%A3%20%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D

[0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2,%2C%20%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD%2%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8%2C%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B8](#). (дата звернення : 16.03.2023)

6.Рябуха Т., Насалевич Т. Особливості організації дистанційного навчання іноземної мови у вищій школі. *Проблеми іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021)*. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 190–193.

7.Савчук Т. Дистанційне навчання. *Міжвузівський науково-методичний семінар «Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов» : тези доповідей (Київ, 15 лютого 2022 р.)*. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 76–78.

8.Шум О. Способи перевірки знань студентів: ресурси для розробки елементів дистанційного заняття. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Мелітополь, 20 травня 2021)*. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 208–210.

References

1. Babii, O. (2021). «E-osvita» yak sposib vporiadkuvannya ta vdoskonalennia protsesu vykladannia inozemnykh mov [«E-education» as a method of streamlining and improving the process of teaching foreign languages]. *Problemy vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (Melitopol, 20 travnia 2021)* – Problems of teaching foreign languages in institutions of higher education: materials of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference (Melitopol, May 20, 2021). Melitopol : TDATU, 183–187 [in Ukrainian].

2. Hladkykh, H. (2021). *Suchasni zasoby dystantsiinoho navchannia* [Modern means of distance learning]. *Problemy vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (Melitopol, 20 travnia 2021)* – Problems of teaching foreign languages in institutions of higher education: materials of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference (Melitopol, May 20, 2021). Melitopol : TDATU, 194–197 [in Ukrainian].

3. Hulak, B. (2019). *Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy* [Peculiarities of distance learning of a foreign language]. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74165> [in Ukrainian].

4. Kovalenko, A. (2021). *Dystantsiine navchannia inozemnoi movy za umov pandemii: spetsyfika form i metodiv roboty* [Distance learning of a foreign language under the conditions of a pandemic: specifics of forms and methods of work]. URL : http://www.aphn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_3/39.pdf [in Ukrainian].

5. Redko, B. (2021). *Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov u zakladakh zahalnoi serednoi osvity v umovakh karantynu* [Distance learning of a foreign language under the conditions of a pandemic: specifics of forms and methods of work]. URL : https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2243/#:~:text=%D0%A3%20%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2,%2C%20%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD%2D%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8%2C%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B8. [in Ukrainian].

6. Riabukha, T., Nasalevych, T. (2021). *Osoblyvosti orhanizatsii dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy u vyshchii shkoli* [Peculiarities of the organization of distance learning of a foreign language in higher education]. *Problemy vykladannia inozemnykh*

mov u zakladakh vyshchoi osvity: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (Melitopol, 20 travnia 2021) – Problems of foreign languages in institutions of higher education: materials of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference (Melitopol, May 20, 2021). Melitopol : TDATU, 190–193 [in Ukrainian].

7. Savchuk, T. (2022). *Dystantsiine navchannia* [Distance learning]. Mizhvuzivskyi naukovo-metodychnyi seminar «Vykorystannia dystantsiinykh osvitnikh tekhnologii u vykladanni inozemnykh mov» : tezy dopovidei (Kyiv, 15 liutoho 2022 r.) – Using distance educational technologies in teaching foreign languages. Kyiv : Derzh. torh.-ekon. un-t, 76–78 [in Ukrainian].

8. Shum, O. (2021) *Sposoby perevirky znan studentiv: resursy dlia rozrobky elementiv dystantsiinoho zaniattia* [Ways of testing students' knowledge: resources for developing elements of distance education]. Problemy vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (Melitopol, 20 travnia 2021) – Problems of teaching foreign languages in institutions of higher education: materials of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference (Melitopol, May 20, 2021). Melitopol : TDATU, 208–210 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються можливості застосування сучасних інформаційних технологій у процесі вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей за різних умов. Значна увага приділена електронному навчанню та виявленню при цьому проблем у закладах вищої освіти. Для проведення дослідження автори використали метод опитування з метою збору та аналізу відповідей респондентів. Зібрана інформація виражала думку студентів щодо вивчення іноземної мови в процесі реалізації електронного навчання, їх належну підготовку до його використання на заняттях. Опитування студентів різних факультетів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка продемонструвало наявність таких недоліків: електронне навчання вимагає більших витрат часу, ніж традиційні курси через використання електронної пошти або дошки обговорень; повільне підключення до Інтернету, що створює багато проблем для студентів. Водночас результати проведеного дослідження показали, що електронне навчання має і свої переваги: допомагає студентам зрозуміти їх навчальні матеріали на заняттях з іноземної мови шляхом перегляду онлайн відео за участі носіїв мови; використання персональних пристроїв (мобільний телефон, тр3 плеєр тощо) та різних комп'ютерних програм; допомагає студентам засвоїти курс (матеріал) та отримати більше інформації; надає можливість ділитися власними думками зі своїми одногрупниками на форумах. Автори аналізують погляди сучасних фахівців щодо застосування інформаційних технологій у навчанні іноземних мов, а також наводять власні приклади впровадження електронного навчання в освітньому процесі; розкривають практичний аспект використання інформаційного інтернет-ресурсу в рамках викладання іноземної мови; наголошують на ролі викладача як індивідуального консультанта. Окрім того, автори окреслюють подальші напрямки розвитку та впровадження змішаного та електронного навчання, зауважують на необхідності розробки навчально-методичних комплексів та оновлення навчальних програм з елементами змішаного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, виклики часу, змішане навчання, інформаційні технології, іноземна мова, заклад вищої освіти, студент.